

BAPİRT -ALKOL ÖLÇEĞİ

A1	Son altı ay içinde ne sıklıkta alkol kullandınız?	Hiç kullanmadım veya ayda 1-3 kereden fazla değil Haftada 1-5 kez Hemen hemen her gün	☐ 0 ☐ 1 ☐ 2
A2	Son altı ay içinde, alkol içtiğinizde bir günde ne kadar içerdimiz? Ortalama olarak söyleyebilir misiniz? <i>Aşağıdakine göre günlük standart içki miktarını hesaplayıp, yanıtı öyle yazınız</i> Bir kadeh şarap = Bir standart içki Yarım duble rakı veya votka veya cin veya viski vb= Bir standart içki Bir büyük kutu bira= 1,5 standart içki	Hiç veya 1-2 standart içkiye kadar 3-4 standart içki 5 standart içkiden fazla	☐ 0 ☐ 1 ☐ 2
A3	Son altı ay içinde, bir seferde (6 kadeh şarap veya 3 duble rakı veya dört kutu büyük bira) veya daha fazla içme sıklığınız ne kadardır? <i>Parantez içindeki standart içki cinsini daha önceki soruda verdiği yanıtı göre belirleyiniz.</i>	Hiç veya ayda birden az Ayda 1-3 kez Haftada bir veya daha fazla	☐ 0 ☐ 1 ☐ 2
A4	Gündüz saatlerinde de alkol kullandığınız zamanlar oldu mu? Ne sıklıkla?	Hiçbir zaman Bazen Çok sık	☐ 0 ☐ 1 ☐ 2
A5	Aileniz veya çevreniz sizin çok fazla alkol kullandığınızdan endişeleniyor muydu? Ne sıklıkla?	Hiçbir zaman Bazen Çok sık	☐ 0 ☐ 1 ☐ 2
A6	Alkol kullandığınız için aile ziyaretleri, hobiler, sosyal ilişkiler gibi hayatınızdaki başka etkinliklerden vazgeçtiğiniz oldu mu?	Hiçbir zaman Bazen Çok sık	☐ 0 ☐ 1 ☐ 2

BAPİRT -MADDE ÖLÇEĞİ

M1	Son bir yıl içinde ne sıklıkta [madde] kullandınız?	Hiçbir zaman En az bir kez Üçten fazla kez	☐ ☐ ☐	0 1 2
M2	[Maddeyi] kestiğinizde veya azalttığınızda bazı sorunlar ortaya çıktı mı? (örneğin uykusuzluk, terleme, sinirlilik, huzursuzluk, titreme vb)	Hiçbir zaman Bazen Çok sık	☐ ☐ ☐	0 1 2
M3	[Madde] kullandığınız için hayatınızdaki başka etkinliklerden vazgeçtiğiniz oldu mu? (örneğin aile ziyaretleri, hobiler, sosyal ilişkiler vb)	Hiçbir zaman Bazen Çok sık	☐ ☐ ☐	0 1 2
M4	[Madde] kullanmak beden veya ruh sağlığınızı olumsuz yönde etkiledi mi?	Hiçbir zaman Bazen Çok sık	☐ ☐ ☐	0 1 2
M5	[Madde] kullanmanız, az sonra sayacağım yaşam alanlarından birisi üstünde olumsuz etkileri oldu mu? Aile ilişkilerinizde? Arkadaşlarınızla olan ilişkilerinizde? Eğitim hayatınızda? İş hayatınızda?	Hiçbir zaman Bazen Çok sık	☐ ☐ ☐	0 1 2
M6	Gündüz saatlerinde de [madde] kullandığınız oldu mu?	Hiçbir zaman Bazen Çok sık	☐ ☐ ☐	0 1 2
M7	Hayatınız boyunca hiç damar yoluyla bir madde kullandığınız oldu mu?	Hiçbir zaman Bazen Çok sık	☐ ☐ ☐	0 1 2

ÖLÇEKLERİN HESAPLANMASI

BAPİRT-ALKOL ÖLÇEĞİ

Yukarıdaki soruların toplam puanı 3 veya üstü ise kişi YÜKSEK RİSK kapsamında değerlendirilmelidir.

BAPİRT-MADDE ÖLÇEĞİ

M1 ve M6 arasındaki sorulara verilen yanıtları toplayın. M7 sorusunu toplama katmayın.

Yukarıdaki sorulara verilen yanıtların toplam puanı 4 veya üstü ise kişinin madde kullanım düzeyi YÜKSEK RİSK olarak değerlendirilmelidir

Eğer kişi daha önce damar yoluyla madde kullandıysa, doğrudan yüksek risk olarak kabul edilmelidir.

BAPİRT - ALKOL ÖLÇEĞİ UYGULAMA YÖNERGESİ

Temel uygulama bilgisi

Bu form 18 yaş ve üstü için uygundur. Madde kullanımı hakkında bilgi sorulursa, madde için risk taraması formu uygulanmalıdır.

Risk taraması, alkol kullandığını söyleyen kişilere yapılmalıdır. Alkol kullandığını belirten herkese risk taraması uygulanmalıdır.

Risk taraması yapmak ve soruları sormak için izin isteyin

Sana alkol kullanımınla ilgili bazı sorular sorabilir miyim?

Bir ölçü içkinin eşit olduğu alkol miktarları yandaki şekilde gösterilmiştir. Değerlendirmeyi buna uygun şekilde yapın.

Bazı soruları değerlendirirken, öncelikle yanıtın “hiçbir zaman” veya “neredeysen her zaman” seçeneğine uyup uymadığını kontrol edin. Eğer her ikisine de uymuyorsa o takdirde “bazen” seçeneğini işaretleyiniz. Yanıt “hayır” ise “hiçbir zaman” seçeneğini işaretleyiniz

Sorular ve açıklamaları

A1: Son altı ay içinde ne sıklıkta alkol kullandınız?

Kullanım sıklığına, ortalamaya bakarak karar verilmelidir.

A2: Son altı ay içinde, alkol içtiğinde bir günde ne kadar içerdiğiniz? Ortalama olarak söyleyebilir misiniz?

Günlük standart içki miktarını hesaplayıp, yanıt öyle yazılmalıdır.

A3: Son altı ay içinde, bir seferde (6 kadeh şarap veya 3 duble rakı veya dört kutu büyük bira) veya daha fazla içme sıklığınız ne kadardır?

Burada araştırılan, yüksek miktarda alkol kullandığı dönemlerin değerlendirilmesidir.

A4: Gündüz saatlerinde de alkol kullandığınız zamanlar oldu mu? Ne sıklıkla?

Gündüz saati olarak kast edilen sabah veya öğle saatlerinde alkol kullanmaya başlamaktır. Akşam saatleri olmadan kişinin alkol kullanımını olup olmadığı araştırılmaktadır.

A5: Aileniz veya çevreniz sizin çok fazla alkol kullandığınızdan endişeleniyor mu? Ne sıklıkla?

Ailenin kişinin alkol kullanmasından endişe edip, bunu bir sorun olarak dile getirip getirmediği sorgulanmaktadır.

A6: Alkol kullandığınız için aile ziyaretleri, hobiler, sosyal ilişkiler gibi hayatınızdaki başka etkinliklerden vazgeçtiğiniz oldu mu?

Örneğin alkol kullandığı için arkadaşlarıyla görüşmeme, aileyi ziyaret etmeme gibi etkinlikler kast edilmektedir. Burada alkol kullanımına bağlı zararlar değil, alkol kullanımını dolayısıyla hayatındaki etkinlikleri azaltıp azaltmadığı araştırılmaktadır.

Konuştuklarınızın gizli kalacağını vurgulayın

Sonuçların değerlendirilmesi

Alkol kullandığını belirten her kişiye risk taramasına ilişkin sorular sorulmalı ve sonuçta elde edilen bilgiler değerlendirilmelidir. Madde kullanımını değerlendirmek için madde için risk taraması kullanılmalıdır. Risk taramasından elde edilen sonuçlara uygun müdahale yapılmalıdır.

Sorulara verilen yanıtların toplam puanı 3 VEYA ÜSTÜ ise kişinin alkol kullanım düzeyi **YÜKSEK RİSK** olarak değerlendirilmelidir

Erkeklerde haftada 14 ölçüden; kadınlarda ise haftada 7 ölçüden sonra ruhsal ve fiziksel risk başlamaktadır. Bu sınır Dünya Sağlık Örgütü tarafından belirlenmiştir. Risk taramasında puan ne çıkarsa çıksın, bu sınırları da değerlendirmenize katmanızda yarar vardır.

Aşağıdaki durumlarda risk taraması ne olursa olsun risk yüksek olarak değerlendirilmelidir.

- Bir hastalığı varsa ve alkol kullanmaya devam ediyorsa
- Gebeye ve alkol kullanmaya devam ediyorsa
- 18 yaşından küçükse

Konuştuklarınızın
gizli kalacağını
vurgulayın

YÜKSEK RİSK NE DEMEK? Yüksek risk kişinin bağımlı olma ihtimalinin yüksek olduğunu gösterir ama bağımlı olduğunu göstermez.

Geri bildirim verilmesi

Formlar uygulandıktan geri bildirim verilmesi gerekir.

Önce yaptığınız eylemin nedenlerini anlatın

Bu sorduğum sorularla alkol kullanımının düzeyini anlamaya çalıştım. Sonucu öğrenmek ister misin?

Eğer yanıtı "evet" ise ve kullanım düzeyi **DÜŞÜK** riskli ise...

Alkol kullanım düzeyin çok yüksek risk taşıyan bir düzeyde değil. Ancak alkol kullanımının her düzeyde sağlık sorunları yaratabildiğini biliyoruz.

Eğer yanıtı "evet" ise ve kullanım düzeyi **YÜKSEK** riskli ise...

Alkol kullanımın yüksek risk düzeyinde. Bu düzeyde alkol kullanımının fiziksel ve ruhsal sorunlar yaratabileceği Dünya Sağlık Örgütü tarafından belirtilmektedir.

BAPİRT - MADDE ÖLÇEĞİ UYGULAMA YÖNERGESİ

Temel uygulama bilgisi

Bu form 18 yaş ve üstü için uygundur. Alkol kullanımı hakkında bilgi sorulursa, alkol için risk taraması formu uygulanmalıdır.

Madde kullandığını söyleyen herkese risk taraması yapılmalıdır. Hangi maddeyi/maddeleri kullandığını sorun. En çok kullandığı ve tercih ettiği maddeyi öğrenin.

Risk taraması yapmak ve soruları sormak için izin isteyin
Sana [madde] kullanımınla ilgili bazı sorular sorabilir miyim?

Sorularda yer alan [madde] sözcüğü kişinin kullanmayı daha çok tercih ettiği maddeyi anlatmaktadır. Bu nedenle temel olarak kullandığı madde neyse, sorularda onu [madde] sözcüğü yerine koyunuz. Örneğin: “[Madde] kullanmak aile ilişkilerinizi olumsuz yönde etkiledi mi?” yerine esrar içiyorsa “Esrar kullanmak aile ilişkilerinizi olumsuz yönde etkiledi mi?” biçiminde okuyun.

Konuştuğunuzun
gizli kalacağını
vurgulayın

Öncelikle yanıtın “hiçbir zaman” veya “neredeyse her zaman” seçeneğine uyup uymadığını kontrol edin. Eğer her ikisine de uymuyorsa o takdirde “bazen” seçeneğini işaretleyiniz. Yanıt “hayır” ise “hiçbir zaman” seçeneğini işaretleyiniz

Soruyu anlamadıysa tekrar okuyun. Tekrar anlamadığını söylerse o zaman açıklama yapabilirsiniz. İlk seferde açıklama yapmayın, soruyu olduğu gibi okuyun.

Parantez içinde yer alan örnekleri hemen saymayın. Soruyu sorduktan önce bekleyin, karşıdan hemen yanıt gelmezse o zaman örnekleri okuyun.

Sorular ve açıklamaları

A1: Son bir yıl içinde ne sıklıkta [madde] kullandınız?

Burada son bir yıl içindeki madde kullanım sıklığı sorulmaktadır. Birden fazla madde kullanıyorsa (örneğin esrar ve ekstazi kullanıyor, 1 kez ekstazi, 3 kez esrar derse o zaman toplamı 4 olarak kabul edin.

M2: [Maddeyi] kestiğinizde veya azalttığınızda bazı sorunlar ortaya çıktı mı? (örneğin uykusuzluk, terleme, sinirlilik, huzursuzluk, titreme vb)

Örneğin kişi bir hafta kullanmayı bırakmış olabilir. Bu süreç içerisinde bu tip belirtiler olmuş mu veya başka belirtiler?

M3: [Madde] kullandığınız için hayatınızdaki başka etkinliklerden vazgeçtiğiniz oldu mu? (örneğin aile ziyaretleri, hobiler, sosyal ilişkiler vb)

Esrar kullandığı için arkadaşlarıyla görüşmeme, aileyi ziyaret etmeme gibi etkinlikler kast edilmektedir. Burada madde kullanımına bağlı zararlar değil, madde kullanımı dolayısıyla hayatındaki etkinlikleri azaltıp azaltmadığı araştırılmaktadır.

M4: [Madde] kullanmak beden veya ruh sağlığınızı olumsuz yönde etkiledi mi?

Kullanılan madde fiziksel hastalıklara yol açmış mı? Depresyon, panik atak geçirmesine, kaygı düzeyinin artmasına yol açmış mı?

M5: [Madde] kullanmanız, az sonra sayacağım yaşam alanlarından birisi üstünde olumsuz etkileri oldu mu? Aile ilişkilerinizde? Arkadaşlarınızla olan ilişkilerinizde? Eğitim hayatınızda? İş hayatınızda?

Örneğin eşle veya arkadaşlarla kavgalar, madde içtiği için okula gidememe, iş performansında düşme...

M6: Gündüz saatlerinde de [madde] kullandığınız oldu mu?

Gündüz saati olarak kast edilen sabah veya öğle saatlerinde madde kullanmaya başlamaktır. Akşam saatleri olmadan kişinin madde kullanımını olup olmadığı araştırılmaktadır.

M7: Damar yoluyla madde kullanımınız oldu mu?

Herhangi bir maddenin damar yoluyla kullanılmış olması araştırılmaktadır. Damar yoluyla kullanım daha ciddi kullanımın işaretidir.

Sonuçların değerlendirilmesi

M1 ve M6 arasındaki sorulara verilen yanıtları toplayın. M7 sorusunu toplama katmayın.

Yukarıdaki sorulara verilen yanıtların toplam puanı 4 VEYA ÜSTÜ ise kişinin madde kullanım düzeyi YÜKSEK RİSK olarak değerlendirilmelidir

Eğer kişi daha önce damar yoluyla madde kullandıysa, doğrudan yüksek risk olarak kabul edilmelidir.

YÜKSEK RİSK NE DEMEK? Yüksek risk kişinin bağımlı olma ihtimalinin yüksek olduğunu gösterir ama bağımlı olduğunu göstermez.

Geri bildirim verilmesi

Formlar uygulandıktan geri bildirim verilmesi gerekir.

Önce yaptığınız eylemin nedenlerini anlatın

Bu sorduğum sorularla madde kullanımının düzeyini anlamaya çalıştım. Sonucu öğrenmek ister misin?

Eğer yanıtı "evet" ise ve kullanım düzeyi DÜŞÜK riskli ise...

Kullanım düzeyin çok yüksek risk taşıyan bir düzeyde değil ancak madde kullanımının her düzeyde sağlık sorunları yaratabildiğini biliyoruz.

Eğer yanıtı "evet" ise ve kullanım düzeyi YÜKSEK riskli ise...

Toplum geneliyle karşılaştırıldığında [madde] kullanımın yüksek risk düzeyinde. Bu sayılar ülkemizde yapılan araştırmalarda saptanmıştır.

BAPİRT ÖLÇEKLERİNİN PSİKOMETRİK ÖZELLİKLERİ

Bağımlılık Profil İndeksi Risk Tarama Ölçeği (BAPİRT), Bağımlılık Profil İndeksinden (BAPİ) geliştirilmiştir. BAPİ halen 80 binden fazla kişide kullanılmış bir ölçektir. BAPİ sorularından tarama amacıyla BAPİRT alkol ve madde ölçeği oluşturulmuştur.

BAPİRT-Madde psikometrik özellikleri

Ölçeğin Cronbach alfa katsayısı 0.88'dir. Madde-toplam puan korelasyon katsayıları 0.86 - 0.89 arasında saptanmıştır.

Açıklayıcı faktör analizinde özdeğeri 1'den büyük 1 faktör elde edilmiştir ve toplam varyansın %64.7'sini açıklamaktadır.

BAPİRT-Maddenin diğer ölçekler ile korelasyonuna bakıldığında; BAPİ ile 0,96; DUDİT ile 0,89; DAST ile 0,81 bulunmuştur. Tüm korelasyonlar istatistiksel olarak $p < 0.01$ düzeyinde anlamlıdır.

DUDİT temel alındığında BAPİRT 4 puan için kesme noktasında eğri altında kalan alan (AUC) 0.97, duyarlılık %91.7, özgüllük 92.3; PPV %86.8, NPV %95.2 olmaktadır.

BAPİRT-Alkol psikometrik özellikleri

Ölçeğin Cronbach alfa katsayısı 0.7'dir. Madde-toplam puan korelasyon katsayıları 0.64 - 0.69 arasında saptanmıştır.

Açıklayıcı faktör analizinde özdeğeri 1'den büyük 2 faktör elde edilmiştir ve toplam varyansın %66'sını açıklamaktadır. Alkol kullanım sıklığı ve miktarını değerlendirin ilk 3 soru bir faktörde yer alırken diğer sorular ikinci faktörde yer almıştır.

BAPİRT-Alkolün diğer ölçekler ile korelasyonuna bakıldığında; BAPİ ile 0,94; AUDİT ile 0,92; CAGE ile 0,78 bulunmuştur. Tüm korelasyonlar istatistiksel olarak $p < 0.01$ düzeyinde anlamlıdır.

AUDİT temel alındığında BAPİRT-Alkol için 3 puan için kesme noktasında eğri altında kalan alan (AUC) 0.98, duyarlılık %98.5, özgüllük 83.6; PPV %87.8, NPV %98 olmaktadır. CAGE temel alındığında BAPİRT alkol için 3 puan için kesme noktasında eğri altında kalan alan (AUC) 0.94, duyarlılık %93.8, özgüllük 72.5; PPV %78, NPV %91.8 olmaktadır.